

Кўшни уйнинг энг юкори хонасига якиндан бери ўн тўккиз-йигирма ёшлардаги бир йигитча келиб яшай бошлади. Мен уни биронта олий ёки ўрта-махсус билим даргохида ўкиса керак, деб ўйлагандим. Одатда мен янги кўшнимни унинг хонаси рўпарасидаги ўз хонамдан кўриб турар эдим. У озгингина, ранги сўлгин, негадир хафа кўринарди. Доим хона бурчагида чирок ёругида ўтирарди. Гох кандайдир китобни ўқир, гохида эса, дафтарга нималарнидир ёзаётган ёки ниманидир ёд олаётган бўларди.

Мен совук киш кечаларининг бирида уйга кайтиб келиб уни кўрмагунимча, унга эътибор бермаган эканман. Нима учундир хонамга кирдим, ногох унга кўзим тушди. Йигитча ўз ўрнида – чирок ёнида ўтирар, бошини очик турган дафтарга кўйиб олганди, “Кийин дарслар ва уйкусиз тунлар уни чарчатган бўлса керак”, ўйладим мен. Унинг кўзларидаги уйқуни сезганим боис, фикран уни ўз жойига бориб ётишига ундадим ва у бошини кўтармагунча жойимдан жилмадим. Шундагина унинг кўзлари ёшга тўла хамда шу кўз ёшлари дафтар саҳифасига томганини кўрдим. Сиёх кўз ёшларидан бўялиб, ўкиб бўлмайдиган холатга келган эди. Оздан кейин йигитча ўзига келди, каламини олиб, ишини давом эттирди. Бу коронгу кечада факир, бахтсиз ёш йигитчани ёлғиз, бўм-бўш совук хонада, оловсиз, иссик кийимсиз кўриш мени ўйлантириб кўйди. Уни хаёт кувонч ва ташвишлари ўз домига олган, такдир зарбалари зор какшатган, аммо у на таскин топа олган эди, на суянч. Бу хоргин, гайратсиз сиймо ортида тоза, азобланаётган калб борлигига ва бу рухий азоблардан жисми ковжираб, кундан-кун заифлашиб бораётганига ишончим комил эди. То йигитча дафтарини ёпиб, ўрнидан туриб, ухлашга кетмагунча мен жойимда туравердим. Бу вақтда аллақачон тун зулмати чекинган, ундан ер юзида асар хам колмаган эди, туннинг охириги дакикаларини хам тонг шафаги эгаллай бошлаган эди.

Шундан сўнг кўпгина тунлар мен кўшним йиглаётганини ёки бошини куйи солиб ўтирганини, яна ўз жойида ётиб олиб, худди яхши кўрган кишисини йўқотиб кўйган аёлга ўхшаб, инграётганини кузатдим. Гохида у хонанинг у ёгидан-бу ёгига тинмасдан юрар, охири мадори куриб, курсига ўтириб колар эди.

Унинг гамига шерик бўлганча мен хам ахён-ахёнда кўз ёши тўқардим. Агар иложи бўлса эди, унга дўст сифатида ўзини асрашини ва ўз гамига мени шерик килишини илтимос килар эдим. Бу кўлимдан келарди хам, аммо йигитчани хижолатга кўйишдан ва унинг калб тубида яширинган сирларидан вокиф бўлишдан кўркардим. Ахир ўз сирларини яшириб юриш хам инсонга хос нарса эмасми!

Ўтган кун деразадан карасам, йигитчанинг хонаси тинч ва коронгу. Мен уни бирор ёкка чиккан бўлса керак, деб ўйладим. Лекин, шу захоти заиф, хаста инграш кулогимга чалинди. Бу товуш мени хаяжонга солди ва мен уни бир бахтикаронинг калб тубидан чикаётганини хис этдим, ўз юрагимда хам унинг акс этганини сездим. Ўзимга ўзим : “Бу йигитча касал, ёнида эса унга ёрдам берадиган хеч ким йўқ”, – дедим.

Такдир мени у билан бекорга учраштираганди. Хизматкорга дархол фонусни келтиришни буюрдим ва уйдан чикиб кўшнимникига йўл олдим. Уй бўсагасидан хатлаб киришим билан мени кабр устида мархумга видолашув сўзлари айтаётган одамдаги тушкунлик чулғаб олди. Кирганимни пайкаб, йигитча, худди уйқудан ёки мангуликдан ўзига келгандек, кўзларини очди. У олдида хира фонусни ва нотаниш одамни кўриб, хайратланди. Бир муддат у жимгина менга тикилиб турди. Мен унинг каравотига якин бориб ўтирдим ва дедим: “Мен сизнинг кўшнингизман. Сизнинг огир инграшингизни

эшитиб, бу ерда бир ўзингиз эканлигингизни тушундим. Бу нарса мени хушёр килди ва мен келдим. Балки ёрдамим тегар? Ўзингизни кандай хис килаяпсиз?”. Йигитча кўлини кўтариб, пешонасига кўйди. Мен ҳам унинг пешонасига кафтимни кўйдим, унинг пешонаси ёнарди. У каттик иситмалаб ётарди. Сўнг мен унинг баданига разм солдим; каршимда эти бориб устихонига ёпишган муштдек жусса ётарди, у кийими ичида аранг кўринарди.

Мен хизматкоримга иситма дориси олиб келишни буюрдим ва уни беморга ичирдим. У тезда ўзига келди. Менга зийрак нигохлари билан караб, миннатдорчилик билдирди. Мен ундан: “Укам, сизни нима безовта килаяпти?” – деб сўрадим. “Хеч нарса”, – деб жавоб берди. Шунда мен унинг қачондан буён бундай ётганини билмокчи бўлдим. У буни эслай олмаслигини айтди. “Сизга табиб керак”, – дедим унга. – “Уни бу ерга чакирсам майлими?” Йигитча бироз қаддини кўтариб, ёшланган кўзлари билан караганча синик овозда: “Табиб фақат ўлимдан ҳаётни афзал кўрадиганларга ёрдам килади”, – деди. Шундан сўнг у кўзларини юмди ва яна хушидан кетди. Мен беморнинг хоши-иродасига карамасдан табибни чакириш лозимлигини англадим.

Табиб иссик жойидан кўзгатиб, совук тунда коронгу кўчалардан юришга мажбур килишганидан норози холда кириб келди. Лекин, мен унинг кўнглидаги гапни билар эдим, шунинг учун хеч нарса демадим. Табиб беморнинг томирини ушлаб кўриб, кулогимга: “Беморингиз ўлим тўшагида. Агар Оллох аралашмаса, унинг умри оз қолибди, бандасига аён бўлмагани яратганга аёндир”, – деди. Шундан сўнг табиб ўтириб, куни битган беморлар ичадиган дорилардан ёзиб берди. Гўё бу билан табиб ўз ҳамкасблари – доришуносларга кул – беморлардан ҳаёт солиги олиб қолишни буюради.

Мен табибни рози қилганимдан кейин у мамнун холда чиқиб кетди. Бемор йигитча олдида узун ва зулматли тунни ўтказдим. Тонг отгунча гоҳ унга дори ичирдим, гоҳ уни ўйлаб йигладим. Йигитча ўзига келди, у ёк-бу ёкка караб менга кўзи тушди ва сўради: “Сиз хали ҳам шу ердамисиз?”. Мен: “Ҳа, – дедим, – сал ўзингизга келиб қолдингизми?”. “Ҳа, шунакага ўхшайди”, – деди у. Мен яна сўрадим: “Биродар, малол келмаса, айтинг-чи, бу ерда нима киласиз? Мехмонмисиз ёки шу ерликмисиз? Сизни касаллик кийнаётими ё бошқа бир сир борми?”. У: “Мен ҳар иккисидан азобдам”, – деди. “Сизга нима бўлганини айтиб бера оласизми? – деб унга мурожаат қилдим. – Худди дўст ўз дўстига кўнглини очган каби ўзингизнинг ташвишларингизни айтиб бера оласизми? Шунда мен сизнинг ташвишларингизни худди ўзингиз хал қилгандек хал қилиб берардим”. Бемор менга савол билан жавоб берди: “Агар Оллох менга ҳаёт берса, менинг сиримни саклашга, агар ўлим ҳақ бўлса, менинг васиятимни бажаришга ваъда берасизми?”. Мен: “Ҳа”, – деб уни ишонтирдим. Шундан сўнг йигитча деди: “Мен сизнинг ваъдангизга ишонаман, чунки, жуссасида сизникидек шундай улуг юрак уриб турган инсон ёлгончи ҳам, соткин ҳам бўлиши мумкин эмас”.

“Менинг исмим фалончи, фалончининг ўғлиман. Отам олти ёшимда мени йўқчиликка топшириб, ўлиб кетган. Мени отамнинг укаси – амаким ўз тарбиясига олди. Амаким қолган барча қариндошларим ичида энг яхшиси эдилар, кўнгиллари тоза, меҳрибон, раҳмдил одам эдилар. Мен уларникида кичкина кизлари қандай эркин яшаса, шундай эркин яшадим. Унинг ёши ҳам мен тенги ёки бироз кичикрок эди. Амаким ўз кизлари олдида узок йиллар Оллохдан сўраб етолмаган ўғил фарзанд – акасини кўриб қувонарди. У менга худди кизига қандай гамхўр бўлса, шундай гамхўр эди, ҳатто мактабга ҳам иккаламизни бир кунда юборганлар.

Мен у кизга худди акадай самимий муносабатда эдим ва унга жуда ўрганиб қолдим. У

билан дўстлашиб, ота-онамни олиб кетган ва вақти-вақти билан ўзини билдириб турадиган гам-алам боис йўкотган кувонч ва бахт онларини туйдим.

Синглим вояга етиб, алохида хонада яшаш вақти келмагунча биз доим бирга бўлдик. Бирга мактабга борар ва бирга кайтар эдик, ховлида ўйнар ёки богда сайр килардик, синфда дарс килиш учун учрашардик ёки ухлашдан олдин суҳбатлашардик. Бизнинг калбларимизда севги олови ёна бошлаган ва уни ҳеч қандай тақдир тўсиқлари енга олмайдигандек эди. Хаёт гўзалликларини мен фақат унинг ёнида ҳис этардим, бахт нурини фақат унинг тонг уфқи каби мусаффо кулгуларида кўрар эдим. Унинг олдида ўтказган бир соатим учун ҳаётимнинг барча кувонч ва ҳаловатларидан кечган бўлардим. Ақлу заковат, яхшилик, самимият, садокат ва яхши тарбияни мен фақат унда кўрдим ва бошқа кизларда бу сифатларни тан олишни истамас эдим.

Хозирда мени зулмат коронгуси ва гаму ташвишлар ўраб олган бўлса ҳам, узокдан болалик кунларимизда бизни ўраб турган оқ нур таратувчи хузур-ҳаловатнинг канотларини кўра оламан. Шу боис, биз иккимиз ҳам ўшанда худди биллур қадах ичидаги май каби нур сочар эдик. Мен бизнинг кувончларимиз, орзу ва истакларимиз гувоҳи бўлган гўзал богни тасаввур эта оламан, уни худди олдимда кўргандек кўра оламан, уни, унинг сувларини, тош йўлларини, дарахт новдаларини, гулларнинг барча рангларини – ҳамма-ҳаммасини, хатто, биз кун сўнгида бирга ўтиришган ўша тошли ўриндикни ҳам. Биз суҳбатлашиш ёки гуллардан гулчамбар ясаш учун, ёки кайсидир китобни варақлаш учун ёки бўлмаса ким яхши чизиш бўйича бахслашиш учун шу ерда учрашар эдик. Мен дарсларимиз тугагандан кейин доимо унинг соясида ўзимизга қулай жой топиб, ўзимизни худди оналари бағрида ором топган қуш болалари каби ҳис қилган ўша кўм-кўк ўт-ўланларни яққол кўз олдимга келтира оламан. Яна мен арик ва булокчалар олдида қавлаган кичик-кичик ховузча-ларимизни тасаввур эта оламан. Биз уларни сув билан тўлдирар эдик, сўнг унинг атрофида ўтириб олиб, у ерга ташлаган баликчаларимизни кўлимиз билан тутиб ўйнар эдик. Агар овимиз зўр бўлса, мамнун бўлар эдик. Мен қушлар боқадиган ажойиб тилларанг қафасларни кўз олдимга келтира оламан, биз соатлаб уларнинг ёнида ўтириб, уларни қузатар эдик ҳамда уларнинг гайриоддий тумшукларини томоша қилар эдик. Қушлар сув ичаётганида ёки дон ейишаётганида биз уларга лақаб қўйиб олар эдик ва улар билан гаплашардик. Уларнинг чугур-чугурини эшитиб бизнинг сўзларимизга жавоб беришарди деб ўйлар эдик.

Амакимнинг кизига бўлган сирли ҳис-туйғуларим ака-сингиллик риштаси эдим ёки оловли муҳаббатими, буни ҳозир айтишга ожизман, лекин аниқ биламанки, бу ноаниқ ва ноумид туйғу эди. Киз боланинг мусаффо юрагига гам-ситам юқини ортганларнинг биринчиси бўлмаслик учун мен унга ўзимнинг соф муҳаббатимни ошқор этмадим. Чунки мен уни, яъни энг яхши кўрган амакимнинг кизини ҳамда эрта болаликдаги ўртоғимни жуда эъзозлар эдим. Бир-биримизнинг умр йўлларимизни бирлаштириш хатто ҳаёлимга ҳам келмас эди. Унинг ота-онаси менга ўхшаш бу бечора, бахтсиз йигитни худди кизларидек ёқтиришларига ишонмас эдим. Мен ундан барча севишганлар эҳтиёж сезадиган нарсаларни талаб қилмас эдим, чунки мен унинг кадрини жуда баланд тутар эдим. Унинг ўткир нигоҳларига қараш билан унинг қалби тубида мен учун қанча жой ажратганига эътибор қилмас эдим, балки ака сифатида жой ажратгандир, балки севгилиси сифатида. Амакимнинг кизига бўлган севгим худди руҳоний малоюйка қаршисида тиз чўкиб, таъзим қилишдай гап эди, гўё у илохий маъбудаю мен унга бош қўтариб қарашга журъат қилмаган ҳудожўйман.

Токи амаким оғир касалликка чалиниб вафот этгунларича биз шундай яшадик.

Амакимнинг хотинига умид билан айтган охириги сўзлари шундай бўлди: “Ўлим бу болага килаётган гамхўрлигимга халакит бермоқда, мен унга қандай ота бўлган бўлсам, сен шундай она бўлгин. Мен сенга ўлимимдан кейин у мендан бошқа ҳеч нарсасини йўқотмаслигини васият қиламан”.

Аммо аза кунлари ўтмасданок мен ўзимга нисбатан бошқа муносабатни, бошқача қарашларни сеза бошладим. Қалбимда шу пайтгача ёт бўлган ўзгача бир хис-туйғу пайдо бўлди. Мени ҳадик ва умидсизлик қамраб олди, умримда биринчи марта бу уйда бегоналигимни, ёруг жахонда мусофир эканимни ўйлаб кетдим.

Кунларнинг бирида хонамда ўтирган эдим, хонамга истараси иссик, очиккина хизматкор аёл кириб келди. У тўғри олдимга келди-да, деди: “Хўжам, хоним сизга бир гапни айтиб қўйишимни буюрдилар; яқинда у кизини турмушга чиқарар экан, сиз ва синглингиз вояга етганингиз боис амакингиз вафотидан кейин сизнинг бу ерда қолишингиз қувёвда шубҳа ўйготиши мумкин. Ҳозир сиз яшаётган хонада келин-қувёвларга жой ҳозирланар экан. Хоним ўзларига тегишли қайси ўйни хоҳласангиз ўшанга ўтиб яшашингиз мумкинлигини айтдилар. У сизга барча шарт-шароитларни яратиб бериб, айрилик азобларини хис этмас экансиз”.

Бу сўзлар отилган ўқдай юрагимни тешиб ўтди. Шундай бўлса-да, ўзимни қўлга олиб: “Менинг истагим нима бўларди, Оллоҳ рози бўлса, бўлгани”, – дедим.

Хизматкор аёл юмушига кетди, мен эса кўз ёшларимга эрк бериб қоронғу тушгунча бир ўзим ёлғиз қолдим. Жомадонимни олиб унга қийимларимни ва китобларимни жойладим ва ўзимча ўйладим: “Бу ҳаётда мени бахтли қиладиган ҳеч нарса қолмади, ҳатто мен ҳурмат қиладиган ва мени ҳам ҳурмат қиладиган яқин қишимдан-да жудо бўлдим. Энди на қувона, на афсус қила оламан”. Шундан сўнг билдирмайгина бу уйдан чиқиб кетдим. Аммо кетишимдан олдин сўнг бор шаффоф парда ортида тинчгина ухлаётган севгилимга назар ташладим. Бу менинг у билан сўнги учрашувим эди.

Қасамки, жонажон Бағдодни гина қилиб тарқ этмадим,
Эҳ, қанийди Бағдодда умрбод қололсам!
Мени ҳам қийнади, шу боис пинҳона кетдим,
Ҳатто дўстлар билан хайрлашишга ҳам қолмади мадор.

Худди Одам алайҳиссалом жаннатни тарқ этганидек, мен ҳам узок вақт бахтли яшаб қелаётган ўйимни тарқ этдим. У ердан қарахт, қочоққа ўхшаб аянчли тусда мушибатлар ва хавф-хатарлардан боши қикмаган қиши қаби ортик учрашишга умидим йўқ қолда тақдирга тан бериб, қариблиқ сари юз тутдим.

Бахтиёр онларимдан нишона сифатида озгина пулим бор эди. Юқори қаватдаги мана шу бўш хонани ижарага олдим, лекин бу ерда лоқал бир соат ҳам туролмадим, юрагимни ҳасрат ва қамдан озод қиладиган дори топиш илинжида қох у ерга, қох бу ерга қўчиб юра бошладим. Бир неча ойлик узок сафарга жўнаб кетдим. Бир шаҳарга қелиб қўндим демагунча қўнғим бошқа шаҳарни тусайверади, бир жойга қувёш қика бошлаганида етиб борсам, ботаётганида бошқа жойда бўлардим.

Шунга ўрганиб қолган эдим. Аммо мактабда дарслар бошланиб қолди ва мен болалигим ўтган шаҳарга, амакимнинг ўйига қайтдим. Энди одамлар орасида яшасам-да, яқка яшаш орзусида ҳамон уларнинг қўзига ташланавермасдим. Мен ўзим билан ўзим бўлишга, ҳеч нарсага эътибор қилмасликка, ўтмишимни унутишга, ўтмишимни эслатадиган барча нарсалардан қочиб яшашга қарор қилгандим.

Мактаб ва уйдан бошка ҳеч каерга бормасдим. Калбимда ўтмиш кечинмаларимдан ҳеч вако колмаганиди. Факат гоҳида пайдо бўладиган гамгина рухимни безовта килиб турар эди, шунда мен ўзимнинг ёлғизлигимдан аччик-аччик йиглаб олардим. Бунини Оллоҳдан бошка ҳеч ким билмасди, токи калбим сокинликка эришгунча шу ҳолат давом этди. Мен бирмунча муддат шундай яшадим. Кеча эса канча пулим колганини билмокчи бўлдим. Карангки, пулим колмабди ва мен бундан кейин қандай яшашимни ўйлаб колдим, боз устига яна ўқиш пулни ҳам тўлаш зарур эди. Ахволим танг эканлигини ўйлаб анча довдираб колдим, нима килишимни билмасдим. Шунда китобларимни кўздан кечирдим, энг зарурларини колдириб, колганларини китоб бозорига олиб бордим. У ерда кун бўйи турдим, аммо китобларимни тўртдан бир баҳосига ҳам оладиган харидор бўлмади. Чарчаган ва жаҳлим чиккан ҳолда уйга қайтдим, шу лаҳзаларда мендан-да бахтсизроқ ва мендан-да гариброк инсон йўқ эди.

Уй дарвозаси олдида кўшнилардан мени сўраб турган қандайдир аёлга кўзим тушди. Мен уни танидим. У амакимнинг уйидаги хизматкор аёл эди. Мен: “Сиз фалончимиз?” деб сўрадим. У: “Ҳа” деб жавоб берди. Мен у аёлдан нимага келганини сўрадим, аёл менда иши борлигини айтди. У билан ўз хонамга кўтарилдим, ёлғиз колганимизда ундан нима гапи борлигини сўрадим. У гап бошлади: “Уч кундан буён сени кидирмаган жойим колмади, сени на биров кўрган, на биров эшитган. Мана, охири сени бугун топдим”. Шундай деб аёл хўнграб йиглаб юборди. Унинг йигиси мени чўчитиб юборди. Марҳум амакимнинг уйида бирор бир қор-ҳол бўлдимикин деб кўркинч билан хизматкор аёлдан нимага йиглаясиз деб сўрадим. У ажабланди: “Нахотки амакиннинг уйида нима бўлганидан беҳабар бўлсанг?” деди. “Хабарим йўқ, – деб жавоб бердим. – Хўш нима бўлди?”. Шунда хизматкор аёл кийимининг катидан бир хат олиб, менга узатди. Мен хатни очдим, у менинг севгилимдан эди. Мен ҳеч қачон ёдимдан чикмайдиган сўзларни ўқий бошладим: “Мен билан хайрлашмасдан кетиб қолибсан, лекин бундан ҳафа эмасман. Аммо бугун мен ўлим тўшагида ётибман, мен билан охири бор хайрлашишга келмасанг, сени кечирмайман”. Кўлимдаги хатни иргитиб, эшик томон талпиндим. Хизматкор аёл енгимдан тортиб тўхтатди: “Хўжам, йўл бўлсин?”. “У касал, мен уни, албатта, кўришим керак”, – деб кичкирдим унга. Аёл бироз сукут сақлади. Сўнг хазин овозда: “Энди фойдаси йўқ, хўжам. Такдирга тан беринг”, деди.

Юрагимда бир нима чирт узилди, бутун дунё қоронгулашди. Турган жойимда ҳушсиз йиқилдим ва анчагача шундай ётдим. Ниҳоят кўзимни очиб, тун чўкканини, ёнимда эса хизматкор аёл йиглаб турганини кўрдим. “Эй аёл, нахотки айтганларинг рост бўлса?” унга мурожаат қилдим. “Ҳа” деб жавоб берди у. Мен ундан ҳаммасини бир бошдан айтиб беришини сўрадим.

У куйидагиларни хикоя қилди: “Сен кетганингдан кейин хўжам, амакиннинг кизи ўзини кўярга жой тополмай қолди. Сен кетган кунинг у мендан нима учун бундай қилганини сўради ва мен унга онаси айтган гапларни сенга етказганим учун кетганини айтдим. Шунда у бечора додлаб: “У шўрлик энди нима қилади! Ахир улар бизнинг муҳаббатимиз ҳақида билишмайди-ку!” – деди. Гўё калбидаги яраларни даволагандай сени ҳеч эсламади. Бир неча кун ичидаёқ унинг рухий ҳасталиги жисмига ўтди. У ўзини жуда ёмон ҳис қила бошлади. Олдинги хуснидан ном-нишон қолмади, лабларидаги майин табассум аллақайда гойиб бўлди, кейин у тўшакка бир ётиб қолганича бошка қаддини кўтара олмади. Кизининг бу ахволдан онанинг ёмон кайфи учди, уни турмушга бериш ҳақидаги ўйларни унутди, ахир олдинлари туну кун ҳаёлида факат шу гаплар бўлар эди-да. У табиб чакиртирди ва кизига қараб туриш учун энага ҳам ёллади. Табиб ҳам,

энага хам ёрдам бера олмади. Кизнинг кундан-кун ажали якинлашиб келарди. Бир неча кун олдин ёнида ўтирганимда, унинг аста кимирлаб кўйганини сездим. Мен унга томон энгашдим, у кўлидан ушлашимни ишора килди. Мен кўлидан ушладим ва у бир амаллаб туриб ўтирди, кейин соат неча бўлганини сўради. Мен: “Коронгу тун”, деб жавоб бердим. Уйдагиларнинг хаммаси уйкудалигига ва менинг бир ўзим колганимга ишонч хосил килгандан сўнг: “Амакимнинг ўгли каердалигини биласанми?” деб сўради. Мен хайрон колдим, чунки у кўпдан буён сен хакингда гапирмаган эди-да. “Ха, у каердалигини биламан”, – дедим. Аслида сенинг каердалигингни билмасдим, лекин у бечорани ноумид килмаслик учун шундай дедим. Барибир унинг куни битган эди. У мёндан: “Хеч кимга билдирмасдан менинг хатимни унга етказа оласанми?” – деб сўради. Мен: “Бу нарса кўлимдан келмас-ов, хоним...” дедим. Аммо у сиёхдонни сўради ва кўлингдаги мана шу хатни ёзди. Тонг отгач, уйдан чикдим-да, сени кидиришга тушдим. Хар бир ўткинчининг юзига тикилиб карайман, сенга ўхшатаман, лекин у бошка бўлиб чикарди. Яна куёш бота бошлади, кеч кирди ва мен уйга кайтдим. Уйга якинлашганимда кулогимга гўянда хотинларнинг товуши чалинди ва мен ажал ўки нишонга текканини, ўзининг таровати ва гўзаллиги билан оламини тўлдириб турган ажойиб атиргул сўнгги япрогини тўкканини англадим. Мен ёлгиз боласини йўкотган она каби унга жуда куюндим. Дархакикат, ўша куни хамма йиглади. Мен учун энг огири шу бўлдики, у умрининг охирги дакикаларида сени кўришни умид килган эди ва бу орзуси ушалмай колди. Мен бу хатни яшириб юриб, сени ахтардим ва охири топдим”.

Мен у аёлга миннатдорчилик билдириб, кузатиб кўйдим. У кетди... Бир ўзим колгач, кўзимни коронгулик коплаётганини сездим ва хеч нарса ни кўрмай колдим. Сизни кўрмагунимча нималар бўлганини эслай олмайман”.

Хикоясининг шу жойига келганда йигитча огир хўрсинди, шунда мен унинг юраги ана-ана ёрилади деб ўйладим. Мен унга томон энгашиб: “Нима бўлди, хўжам”, – деб сўрадим. “Ўз калбимни бироз бўлса хам таскин топтириш учун бир томчигина кўз ёши истадим, аммо кани у?”, деди ва жим бўлиб колди. Кейин бир нималар деб шивирлаётгандек туюлди. Мен яна унга энгашдим ва у секин деди: “Эй, Худо, сен менинг ёруг дунёда кимсасиз, ёлгиз эканимни биласан. Мен бир камбагал одамман, менинг суянчим хам, кўллаб-кувватловчим хам йўк. Мен заифман, нотавонман, тирикчиликка каердан пул топишни билмайман. Бахтсизлик мени ёмон забтига олди, юрагим сўнгги марта ураяпти... Эй Худо, ахир сен Ўзинг менга жон ато килгансан, мен сенинг амрингга шаккоклик килиб, ўз жонимга касд килолмайман. Шу боис, уни Ўзинг ол, менга берган омонатингни ол, ўз даргохингга кайтар, Сенинг панохингда, Сенинг хузурингда бўлиш кандай бахт”.

Шундай деб, йигитча бошини чангаллаганча заиф овозда: “Бошим ёнаяпти, юрагим эса огрикдан тарс ёрилай деяпти. Менинг умрим оз колганга ўхшайди... Оллох ўз амрини бажо келтиргач, сиз мени севгилим ёнига кўмишга ва мана бу хатни лахадга мен билан бирга кўйишга ваъда берасизми?”, – деб сўради. Мен: “Яхши, Оллохдан рухингизни енгил килишини сўрайман”, дедим. “Энди мен хотиржам жон бераман”, – деди у. Бу унинг сўнгги сўзлари эди.

Бахтсиз йигитча борасидаги кайгум унинг васиятини адо этганимдан сўнг хиёл енгиллашгандай бўлди. Мен уни ўша амакисининг кизи ёнига дафн килдирдим хамда ўша киз ўз олдига келишини сўраб ёзган хатни хам бирга кўйдим. Тириклигида бу чакирикка кела олмаган йигитча хар калай ўлгандан кейин етиб келди-ку.

Шундай килиб, икки мургак калб бирлашди. Хаётлик даврларида бу ёруг оламда уларга

жой йўк эди, аммо ўлганларидан сўнг эса оддий лаҳад уларга бошпана бўлди.

Рус тилидан Фахриддин Мухаммадиев таржимаси